

**“AFET RİSKİ ALTINDAKİ ALANLARIN DÖNÜŞTÜRÜLMESİ
HAKKINDA KANUN TASARISI” BİR AFETTİR VE TÜM
YURTTAŞLARIN MÜLKİYETİ RİSK ALTINDADIR
-GENEL DEĞERLENDİRME-**

Diyor ki şair, *ana rahmi gibi çeker insanı doğduğu topraklar...*

Uçaktan, kara trenden, otobüsten inince indiği yeri, toprağını öpen insanlarımız belleklerimizdedir halen.

Tam da özelleştirecek ne kaldı, haraç mezat satacak ne kaldı diyorduk ve aramızda hep şakalaştık; Zeytinlikler var dedik, Meralar var dedik, Ormanlar var dedik, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Alanları, Askeri Bölgeler var dedik. Bizi şakalaşırken duymuş olmalılar, oysa tasarı şaka değil gerçek. Sözü edilen bu alanların, bu toprakların tamamı “afet riski, rezerv yapı alanı, riskli alan” adı altında, Tasarının “Uygulanmayacak mevzuat” başlıklı 9. maddesine göre satılıyor, yani *dönüştürülüyor* şimdi ve bu “dönüşümden” beklenen tahmini gelir 400 milyar dolar... Kafka’nın “Dönüşüm” adlı romanında da kahraman Samsa, bir sabah kalktığına hamamböceği oluverdiğini görüyordu; afet riskinden dolayı “dönüşüm” tehlikeli bir iştir ve bir sabah herkes böcek olarak uyanabilir. Tasarı, bu topraklara yabancılaşmanın en somut, en sıradan, en iştahlı metnidir.

Tasarının en kutsal sözü “dönüşüm”, en kutsal kurumu TOKİ. Vatan toprağının parasal bir karşılığı olamaz, biz böcek değiliz her yerde yaşayamayız diyorduk ama görüyoruz ki bu rakam, bu rakamın yarattığı iştah sınır, kural, yasa, Anayasa hatta vatan tanımıyor. *Ey yolcu, bastığın yeri toprak deyip geçme* diye başlıyordu şiir, hemen anımsıyoruz. Bir “dönüşüm” de biz yapalım, *ey TOKİ sattığın yeri toprak deyip geçme...*

Bu tasarıyla TOKİ, neredeyse Ay toprağını dönüştürüp, denizleri doldurup satacak. Satmak, yalnızca satmak... sattıkça müthiş haz alıyorlar, satmak isteği gözlerini kör etmiş. Ne diyordu filozof, *bir kör için şarıl şarıl akan su ile şarıl şarıl akan kan'ın hiçbir farkı yoktur!*

AFET RİSKİ ALTINDAKİ ALANLARIN DÖNÜŞTÜRÜLMESİ HAKKINDA KANUN TASARISI'ndaki temel amacın ne olduğunu anlamak için ille de hukukçu ya da hukuk ile ilgili bir ders okumuş olmak gerekmiyor. Zaten okununca Tasarının bir gecede kotarıldığı, şu toz duman içinde aradan bu da çıkıverir yaklaşımla hukukçu eli hiç değmeden hazırlandığı gözlenebilmektedir. Örneğin gerek Ulusal ve gerekse uluslararası hukuk tarafından güvence altına alınan hak arama hürriyeti, bu Tasarıda hiçbir beis duyulmaksızın ortadan kaldırılabilmiştir. Tasarının “Uygulama işlemleri” başlıklı 6. maddesinin 9. bendinde deniliyor ki *“Bu Kanun uyarınca tesis edilen idari işlemlere karşı tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde ... İdari Yargılama Usulü Kanunu uyarınca dava açılabilir. Bu davalarda yürütmenin durdurulmasına karar verilemez”*. Nedir bu acelenin sebebi? Öyle ya hepimizin bildiği idari işlemlere karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içinde dava açılabilir. Öyle ya Anayasa ve İdari Yargılama Usulü Kanununca hüküm altına alınan “yürütmenin durdurulması” kararları zaten uygulanmamaktadır ve buna rağmen bu kurum Tasarı kapsamına alınmamıştır; bu elbette açılan davalarda verilecek olan iptal kararlarının uygulanacağı anlamına da gelmemektedir. Öyle ya yürütmeyi durdurma kararını Tasarıdan çıkaran, iptal kararını neden uygulasın? Böylesi bir düzenlemenin verili mevzuat çerçevesinde anlaşılması, açıklanması mümkün değil. Oldu olacak, *bu kanun uyarınca tesis edilen idari işlemlere karşı hiçbir şekil ve şartta dava açılmaz* diye yazıverseydiniz, elinizden tutan mı vardı?

Tasarı özü itibariyle seni, beni, hepimizi mülksüzleştirme tasarısı. Benden, senden, bizden aldığını kime veriyor? En çok parayı kim verirse ona. Bu bir sermaye, mal, mülk transferi tasarısıdır. Tasarıya göre hepimizin halen oturduğu evleri, varsa zeytinlikleri, varsa tarlası, bahçesi “rezerv yapı alanı” ya da “riskli alan, riskli yapı” olarak tanımlanıp, buna göre işlem görebilecektir. Peki bu “rezerv yapı alanı, riskli alan, riskli yapı” tespitlerini kim yapacak? Tasarıya göre oluşturulan bir kurul. Yapılan tespitlere yönelik bir itiraz hakkınız var mı? Sakın ha, itiraz ederseniz malınız, mülkünüz, eviniz, bağınız, bahçeniz, yazlığınız hemen “dönüşüme” tabi tutulup, elinize beş kuruş geçmeyeceği gibi üstüne üstlük bir de yıkım vesair masraflara da katlanmak zorunda kalabilirsiniz. İtiraz etmezseniz ne olur, olacak olan bu kez itirazsız olacaktır ve değişen bir sonuç ortaya çıkmayacaktır. TOKİ malınızın, mülkünüzün ortağı, giderek sahibidir.

Tasarının “Tanımlar” başlıklı 2. maddesinde “rezerv yapı alanı” *Bu Kanun uyarınca gerçekleştirilecek uygulamalarda yeni yerleşim alanı olarak kullanılmak üzere, TOKİ'nin ve İdarenin talebine bağlı olarak veya re'sen, Maliye Bakanlığının uygun görüşü alınarak Bakanlıkça belirlenen alanlar* olarak tanımlanmış. Plazalar ve gökdelenlerle “sanat norm ve standartlarına uygun” bir biçimde “dönüştürülecek” yeni yerleşim alanlarının genellikle evlerimiz, bahçelerimiz olduğuna ikna! ediliyoruz ama asıl “yeni yerleşim alanlarının” Zeytinlikler, Meralar, Ormanlar, Kıyılar, Askeri Bölgeler olduğunu da açıkça görüyoruz. Oysa bu alanlar, bu alanlara özel yasalarla, özellikle koruma altına alınmıştır. Kamu bu özel yasalar üzerinden bu topraklarda bu suretle örgütlenmiştir. Tasarıda bu özel yasalar uygulanamaz hale getirilir ise, topraklar üzerindeki kamu malı örgütlenmesi de çözüme sürecine girecektir. Şimdilerde “vasfını yitirme” deyimini herkesin ağzındadır; mera vasfını yitiren, orman vasfını yitiren, zeytinlik vasfını yitiren ve benzerleri... Evinizdeki çiçeği de sulamazsanız o dahi çiçek vasfını yitirebilir. Öyle ki, “çiftçi

destekleme parası” adı altında, herhangi bir ekim dikim yapılmadan, kaynağı Ülkemize ait olmayan paralar dağıılmakta ve çiftçinin tarlası da “tarla vasfını” yitirmektedir. Öyle ki çiftçi artık ekim dikim yapmadan para kazanmaktadır! Vatani yalnızca AVM ve otel olarak görürseniz, vatani yalnızca “dönüştürölüp” satılacak toprak olarak görürseniz, bu topraklar dahi “vatan vasfını yitirme” tehlikesiyle karşı karşıyadır. Demek ki Tasarıda asıl olan, vasfını y i t i r t mektir.

Dilimiz henüz alışmıştı; *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına göre* deyip söze başlamaya. Tasarı AİHM'nin “mülkiyet” konulu kararlarına da aykırıdır. AİHM kararlarında yerleşik hale gelen yaklaşım şudur: Mülkiyet hakkı sınırsız bir hak değildir. Mülkiyet hakkının sınırlanması kamu düzeni / kamu yararı uğruna yalnızca yasa ile olabilir. Ancak bu kamu yararı ya da kamu düzeni tespitinde de Devletler sınırsız takdir hakkına sahip değildirler. Mülkiyet hakkını kamu yararı ya da kamu düzeni uğruna sınırlayan yasa, öncelikle ulaşılabilir ve anlaşılabilir olmalıdır. Bunun yanında yasa, muğlâk ifadeler ile kaleme alınmamış olmalıdır. Yani AİHM bırakınız dönüştürsünler, bırakınız satsınlar demiyor... Ancak tasarı, bıraksak da dönüştürüyor, bırakmasak da satıyor. Tasarıda özellikle yapıldığı anlaşılan haliyle, uzun uzun tümcelere, “-ebilir”, “-abilir” yollu hükümlere yer verilmiş ve bu haliyle bir Kanunun dilinde asla benimsenemeyecek bir biçime yer verilmiştir. Bildik postmodern bir biçemdir bu; istenildiği gibi yorumlanacak şekilde *esnek* bir dil. Esnek dilli hükümler yurttaşların haklarını kullanacakları bağlam üzerinden benimsenirken, TOKİ'nin ille de göz koyduğu topraklar yönünden emredici hüküm dili benimsenmiştir.